

ΜΙΝΩΟΣ Μ. ΚΟΚΟΛΑΚΗ, **Αἱ «συμφοραὶ» τῆς Ἑλένης εἰς τὴν ὁμῶνυ-
μον Τραγωδίαν τοῦ Εὐριπίδου**, Ἀθῆναι 1972, σχ. 8 σελ. 22.

Ἡ πραγματεία ἀναφέρεται εἰς τὸ κείμενον τῆς «ρήσεως» τῆς Ἑλένης, τῆς περιλαμβανομένης εἰς τοὺς στίχους 255—305 τῆς «Ἑλένης» τοῦ Εὐριπίδου. Εἰς τὴν περικοπὴν ταύτην, ἡ ἡρώϊς συνερχομένη ἐκ τοῦ θρήνου τῆς προβαίνει εἰς νηφάλιον ἀναμέτρησιν τῶν «συμφορῶν», τὰς ὁποίας ἐπέκλωσεν εἰς αὐτὴν ἡ μοῖρα καὶ ἐκ τῶν ὁποίων δὲν διαβλέπει ἄλλην διέξοδον εἰ μὴ τὸν εὐπρεπῆ θάνατον. Ἀρκετοὶ ἐκ τῶν 51 στίχων τῆς ῥήσεως, θεωροῦνται ὡς παρέμβλητοι, ἄλλοι δὲ ἐφθαρμένοι. Ὁ σ. δέχεται ὡς γνησίους 44 μόνον. Μεταξὺ τῶν μὴ γνησίων ἐθεωρήθησαν καὶ οἱ στ. 288—289, οἱ ὁποῖοι, ἀνωμάλως ὡς ἔχουν, κρίνονται τοῦλάχιστον ὡς ἐφθαρμένοι. Ἄλλο ὅμως ἐφθαρμένοι καὶ ἀνώμαλοι καὶ ἄλλο μὴ γνήσιοι. Ὁ σ. φρονῶν ὅτι αὐτοὶ εἶναι γνήσιοι προβαίνει εἰς ἀνάλυσιν τῶν ἐκτεθέντων προηγουμένως ἐν τῇ τραγωδίᾳ, τῶν γενομένων ὑπαινιγμῶν, τῶν προσδοκωμένων νὰ ἐπισυμβοῦν, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἀπαριθμηθεισῶν συμφορῶν ὑπὸ τῆς Ἑλένης καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ στίχοι 288—289 ἀποτελοῦν τὸ φυσικὸν ἐπακολούθημα τῶν προεκτεθέντων. Ἡ ἀνάλυσις γίνεται συστηματικὴ καὶ πλήρης ὥστε νὰ καταδεικνύεται ἡ στερεὰ ἐσωτερικὴ σχέσις τῶν νοημάτων. Πέρα τούτου ὁ σ. ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ποιητὴς καὶ ὑφολογικῶς κατὰ τρόπον ἀνάλογον ἐκφράζεται εἰς πλείστας ἄλλας περιπτώσεις. Ἀκολουθῶς ἐξετάζεται ἡ ἀνωμαλία τῶν στίχων, παρατίθενται αἱ γνώμαι τῶν παλαιότερων καὶ συγχρόνων φιλολόγων, ἐλέγχονται τινες τῶν ἀπόψεων πρὸς μεταβολὴν τοῦ κειμένου ἐπὶ τὰ βελτίω, λ. χ. ΜΕΝΕΛΕΩ Μ' > ΜΕΝΕΛΕΩΝ καὶ ἡ σημασία καὶ χρῆσις τοῦ ΜΕΤΑ, παρατίθενται ἐν ἀφθονίᾳ χωρία ἀνάλογα καὶ ὁ συγγραφεὺς τελικῶς συντάσσεται μετὰ τῶν ἀποδεχομένων τὴν ἀθηναικότητα τῶν στίχων. Ἐπίσης συμφωνεῖ καὶ μετὰ τῶν μὴ ἀποκλειόντων τὴν φθορὰν τοῦ κειμένου (περὶ ἧς οὔτε ἡ μονόπλευρος χφ. παράδοσις οὔτε οἱ πάπυροι ρίπτουν φῶς τι), μὴ ἀποκλειόντων δὲ καὶ τὴν γνησιότητά του, ὁπότε θὰ ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ὁ Εὐριπίδης ἐβίαζε τὰ ἐκφραστικὰ μέσα πέραν τῶν ἀνεκτῶν σολοικισμῶν, ἀφοῦ ἡ ἔννοια τῆς σκέψεως: «θὰ ἀπεκλειόμεθα (τῆς Σπάρτης) ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν νομιζόντων ὅτι ἡ Ἑλένη ἦλθε. . .» διατυπῶνται ὑπὸ τοῦ Εὐριπίδου διὰ τῶν στίχων: «κλήθροισ ἀν εἰργοίμεσθα ἡμεῖς. . . δοκοῦντες (οἱ Σπαρτιαταὶ) Ἑλένην ἐλθεῖν. . .».

Π. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* * *

M. D. MACLEOD, **Lucian, VIII (LOEB)**, London 1967, σελ. X + 535.

Ἡ ἔκδοσις τῶν ἔργων τοῦ Λουκιανοῦ προσκόπτει πάντοτε εἰς σοβαρὰ ἐμπόδια καὶ τοῦτο διότι εἰς τὴν χειρόγραφον παράδοσιν τοῦ κειμένου ἔχουν παρεισφύρῃσει μερικὰ ἔργα ἀμφιβόλου προελεύσεως, τὰ ὁποῖα ἐγείρουν δυσεπίλυτα προβλήματα γνησιότητος καὶ χρονολογήσεως. Πρώτην συνολικὴν ἔκδοσιν τοῦ CORPUS τοῦ Λουκιανοῦ ἐπεχείρησεν ὁ πολὺς C. Jacobitz εἰς τὴν σειρὰν Teubner κατὰ τὰ ἔτη 1836—41· ἐπιχολούθησαν καὶ ἕτεροι ἔκδοτικοὶ προσπάθειαι, ὡς ἐκείνην τοῦ Fritzsche, τοῦ Sommerbodt καὶ τοῦ Nilén, ἀλλὰ δυστυχῶς αὐταὶ παρέμειναν ἡμιτελεῖς. Εἰς τὴν σειρὰν τῆς Loeb Classical Library τὴν ἔκδοσιν τῶν συγγραμμάτων τοῦ Λουκιανοῦ ἀνέλαβον τρεῖς διακεκριμένοι φιλόλογοι (Harmon, τόμ. I—V, 1913—36· Kilburn, τόμ. VI, 1959 καὶ ὁ ἡμέτερος διδάσκαλος M. D. Macleod, τόμ. VII—VIII, 1961—67), οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἐπιμόχθου καὶ μακρῆς ἐργασίας